

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Sol Triplex In Eodem Universo

Hermann, Amand

Sultzbaci, 1676

Quarta. An Una Relatio possit fundare aliam?

[urn:nbn:de:hbz:466:1-95850](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-95850)

ipsam servitutem, sequeretur, quod illa relatio non magis terminaretur ad filium (suppono servum esse filium non Domini sed Caji) quam ad servum; ergo non potest relatio terminari ad servum pro absoluto, sed pro respectivo. Probatur sequela, quia illud absolutum servi est æq; filius, sicut est servus; ergo non magis terminaretur ad filium, quam servum, sed ad filium terminari non potest, quia non præsupponitur actio generativa, terminata ad ipsum; ergo debet relatio Domini terminari ad servum sub ratione servitutis, & non sub ratione specificativâ illius concreti: R. negando sequelam, ad cuius probationem dico: quod licet illud substratum servi sit etiam substratum filii, respectu Caji, quando tamen refertur Dominus ad illud, determinatur per rationem fundandi aliam, à ratione fundandi filiationem, adeoq; est ratio, quare potius referatur ad eum, veluti ad servum, & non ad filium; Ratio autem fundandi relationem servitutis est, quod cum emerit, conduxerit, aut hereditate possideat; e contra verò ratio fundandi filiationem est, quod ab alio genitus sit, & quia Dominus ut Dominus non habet potentiam activam pro ratione fundandi, & actionem generativam pro conditione respectivè ad servum, non terminabitur ad illum non ut ad filium, sed ut ad servum.

Urgetur. Si Dominus terminaretur ad servum, ut absolutum, posset intelligi relatio Domini sine relatione servitutis, sed hoc fieri nequit; ergo non terminabitur ad absolutum specificativi, sed ad servum reduplicativè. Probatur minor: quia ut dicit Aristoteles: correlativa sunt simul naturâ & cognitione; ergo fieri nequit, ut cognoscatur Dominus terminari ad absolutum servi, absq; eo, quod terminetur ad servitutem, pro formali & reduplicativè, alioquin non esset simul cognitione R. concessâ ma. negando mi. quia non video aliquam implicantiâ, quare Paternitas non possit intelligi referri ad filium, priusquam filius intelligatur, iterum referri ad Patrem per correlationem, cum videamus, quod in relationibus non mutuis cognoscatur aliquid referri, absq; eo, quod ibi fiat correlatio, cum nulla sit; Ad probationem ex Aristotele dico: quod ex eo non sequatur, ut una terminetur ad suam correlationem, sed tantum, quod propter necessariam concomitantiam simul resultent in eodem instanti reali & ita quod simul possint cognosci, cognitio fundamenti & termino, unde explicari potest sic dictum Aristotelis: quod relatio sine simul cognitione, id est aptitudinalitèr concedendo, actualitèr negando. Sed

Arguitur. A paritate relationum divinarum: Paternitas in divinis habet pro termino filiationem; ergo etiam in creatis, probatur consequentia: quia, si ex relationibus divinis probari possunt, dari relationes; ergo etiam admitti debet, si in divinis terminentur ad correlationem, quod etiam sic in creatis contingat. Sed R. negando consequentiam, disparitas est, quod filiatio in divinis sit constitutiva filii inesse personæ distinctæ realitèr à Patre, cum terminus debeat esse distinctus rea-

litèr à re relatâ, in creatis verò non est quæ constituit rem distinctam realitèr inesse personæ, sed præsupponit eam rem constitutam; quod autem hæc sit disparitatis ratio, inde patet, quia aliæ relationes quæ in divinis, præter illas, originis dantur, in probabilissimâ sententiâ, verbi gratiâ, similitudinis, æqualitatis & identitatis, non terminantur ad suas correlationes, quia præsupponunt jam terminum suum reverâ constitutum; quod autem tales relationes dentur in divinis, pro nunc suppono, in Theologiâ id ex professo probaturus & defensus, quare licet, ex relationibus divinis, probatur etiam, quod dentur in creatis, per hoc statim non sequitur, quod divinæ in terminibus eodem modo se habere debeant sicut creatæ. Deinde, si negaretur absolutè major, quid quæso adversarii inciperent? quod tamen negare quis potest, maximè cum non sit de fide determinatum, an relationes constituantur per solam relationem, an verò etiam per aliquid absolutum? de quo etiam in Theologiâ

Instatur: Relationes divinæ distinguuntur à creatis per esse, *in*, non verò per esse, *ad*, ex eo scilicet, quod creatæ sint in subjecto, non divinæ, creatæ accidentia, non sic divinæ, sed omnes relationes constituuntur per esse *ad*, non autem per esse *in*, ergo si divinæ terminantur ad correlativum; ergo terminabuntur creatæ, & consequentèr ex terminatione nullâ oritur disparitas. R. dist. ma. tantum nego, etiam concedo & nego mi. scilicet quod relationes tantum constituantur per esse *in*, quia æq; primò constituuntur per esse *in*, quam per esse *ad*, & quamvis hoc non esset, perfilteret tamen disparitas, quia relationes divinæ sunt personarum constitutivæ, non verò creatæ.

QUÆSTIO IV.

An una relatio possit fundare aliam?

De hac quæstione potissimum

inter se concertant Angelicus & subtilis Doctor, quos in propria opinione quemque sequuntur sequaces eorum, D. Thomas itaq; Cajet. Ferrariensis, Soncinas, negant quod una relatio fundare possit aliam; verum tamen factis inconsequentèr, ut notavit Averla, quia si semel conceduntur relationes à fundamentis distinctæ, non videtur, ratio negandi, quare non possint etiam fundari relationem novam, cum omnia habeant requisita, sicut ipsa absoluta. Scotus e contra cum suis quos ex extraneis Durandus, Gabriel, Suarez sequuntur: affirmant quod una relatio possit fundari super aliam. Pro sententiâ intelligendâ notandum est, quod relatio duplicitèr considerari possit: primo modo materialitèr, alio modo formalitèr, seu essentialitèr; quando accipitur posteriori modo, tunc est ipsa ratio referendi unum ad aliud, verbi gratiâ, paternitas est ratio, quare Titius referatur ad Mcvium; materialitèr verò tunc accipitur, quando considerantur ipsæ entitates relationum in se, non sub istâ præcisâ ratione, quâ unum referatur ad aliud, unde si in priori acceptione negarent D. Thomas & Thomistæ nollem cum ipsis excitare jurgium, sed quia ut

I.
D. Thomas negat unam relationem possi fundare aliam.

Duplicitèr potest considerari relatio.

commu-

communiter exponitur, negat etiam in secunda acceptione; ideo pro sententia Scoti & Scottistarum ad questionem contra D. Thomam

II.
Una potest
fundare
aliam.

DICO: Una Relatio potest fundare aliam.

Ita Doctor 2. d. 1. q. 5. H. & §. ad quaest. & in q. d. 6. q. 10. Hanc puto esse conformem menti Sancti Augustini, qui cap. 11. Categ. dicit: In omnes Categorias relatio videtur incurere; ergo etiam in Categoria ad aliquid; sed aliter in eam incurere non potest, nisi una fundet aliam, eamque terminet altera, ergo. Probatum primo Authoritate & ratione Scoti 4. d. 6. q. 10. n. 5. ubi sic inquit. Quia secundum Ecclesiam 5. Geom. 2. in principio proportionalitas est similitudo duarum proportionum; ergo super proportionem fundatur similitudo; subsumo; sed proportio est relatio; ergo super relationem unam fundatur alia, probatur subsumptum; quia si dicam, sicut se habent sex ad duodecim, ita se habent duodecim ad viginti quatuor; sed tam sex ad duodecim, quam duodecim ad viginti quatuor relative dicuntur; ergo est relatio, & inter utramque proportionem est similitudo, quia utraque se habet ut dupla, ergo. Probatum secundo: Quia quidquid ad veram relationem requiritur, ut possit in aliquo resultare, reperitur in ipsa relatione; ergo una relatio potest fundare aliam. Probatum, quia ad relationem realem requiruntur extrema realia inter se distincta, tanquam fundamenta remota, & ratio fundandi, tanquam fundamentum proximum, & quod illa sit accidens ab extremis distinctum, sed haec omnia competunt relationibus; ergo habent omnia necessaria ad fundandam aliam relationem. Probatum mi. & accipitur Paternitas Titii ad Marvium, & paternitas Caji ad Sortem; Ista duae paternitates sunt verè entia realia inter se distincta, habent etiam rationem fundandi relationem, quae sit accidens ab utraque distinctum, sed paternitas Titii ad Marvium, sicut paternitas Caji ad Sortem, sunt relationes; ergo super unam relationem potest fundare aliam: minor patet, consequentia est optima; sola ergo restat major explicanda, & in primis quod sint entia vera & realia ac distincta, dubium esse non potest, quia possunt sine se invicem existere; quod etiam habeant rationem fundandi: quia duae albedines ideo possunt fundare relationem similitudinis, tanquam ratio fundandi, quia habent unitatem specificam; sed duae paternitates habent etiam unitatem specificam; ergo etiam habent rationem fundandi relationem, quia non videtur, quare duae albedines dici possint sibi similes similitudine superaddita, & non etiam duae paternitates; Quod denique etiam ista similitudo sit accidens superadditum distinctum, hinc liquet: quia praesupposita una paternitate, si altera advenit, resultat relatio similitudinis, si iterum desinat, destruitur non factus, ac quando ad positionem rosae albæ B. resultat relatio similitudinis, distincta ad rosam albam A, & priori destructa iterum definit, ergo una Relatio fundare potest aliam.

III.

DICES: Duas Paternitates esse quidem ad se invicem similes, sed non per aliquam similitudinem superadditam, bene tamen sibi-

ipsis. Sed Contra 1. Nimis inconsequentè loquuntur Adversarii, si enim duae albedines non sunt sibi ipsis similes, sed per similitudinem superadditam, quare etiam non sic sunt duae paternitates; aut si duae paternitates sunt sibi ipsis similes, cur non etiam duae albedines? Contra 2. Ideo colligitur, quod duae albedines sint sibi similes similitudine superaddita, ab eis realiter distincta, quia albedo potest esse sine denominatione similitudinis, sed etiam paternitas potest esse sine denominatione similis ad aliam paternitatem; ergo est eadem ratio, de similitudine duarum albedinum, ac de similitudine duarum paternitatum.

Instabis. Disparitatem esse, quia duae albedines non sunt modi alborum, sed vera accidentia absoluta, non sic duae paternitates, & sic super albedines fundari potest relatio similitudinis distincta, non verò super relationes, quia ad modum non datur modus, ut patet de unione, actione, &c. Sed R. negando, quod non æq; possit fundari relatio super paternitates, sicut super albedines, ad rationem probatione allatam. R. distinguendo vulgatum illud dictum, ad modum non datur modus, in eodem genere concedo, in diverso genere nego; unde ad unionem non datur alia unio, bene tamen datur actio unitiva, ad ubi non datur aliud ubi, bene tamen actio productiva illius ubi, & sic de cæteris. Ratio est: quod in uno genere & ratio, quo in alio genere potest esse ratio, Quod, ut patet de quolibet intellectu, quæ est ratio, quo representatur objectum cognitum & intellectum, quæ intellectio potest habere rationem, quod, dum iterum per aliam cognitionem representatur; sic quoque paternitas est ratio quo. Titius denominatur Pater & refertur ad filium, nec in hoc genere alius requiritur modus superadditus, si tamen consideretur paternitas in ordine ad aliam paternitatem, vel in ordine ad nigredinem vel albedinem, potest se & habere ut Quod, quia respectu alterius paternitatis fundat relationem similitudinis, respectu albedinis vel nigredinis relationem diversitatis. Sed Contra Conclusionem

Opponitur principaliter autoritas Aristotelis 5. Met. ubi dicit: similitudinem esse unitatem in qualitate, ita quod illa dicantur sibi similes, quorum qualitas est una, & sic etiam dicit ibidem, quod æqualia sunt illa, quorum quantitas est una, & eadem sunt, quorum substantia est una, quæ sunt tria genera relativorum principaliora, sed relatio nec est quantitas, nec substantia, nec qualitas; ergo super eam nulla fundari potest relatio. R. cum Doctore, concedendo ma. dist. mi. non est quantitas substantia & qualitas in entitate sua transeat mi. in modo essendi & prædicandi generico & specifico ac in quali, nego mi. & consequentiam. Unde Scotus dicit: si qualitas in rigore accipitur, quod relatio quidem non sit qualitas; si verò accipitur in laxiori acceptione in quantum, quid & quale in omnigenere reperiri potest, tunc relatio virtualiter quid & quale appellari possunt, sicq; in omnigenere reperiri possunt, & in hoc modo duae relationes eiusdem speciei dici possunt similes, secundum unitatem unius relationis.

Instatur:

Instatur: Si unitas generica & specifica sufficiunt ad fundandam relationem, sequetur, quod in omnibus prædicamentis darentur relationes, sed hoc est inconueniens, ergo. Probatur ma. quia in omnibus prædicamentis datur unitas generica & specifica, ergo. Probatur etiam minor, quia sic non essent relationes prædicamentales, sed transcendentales, quia per omnia genera vagarentur. R. maiorem esse veram, & de mente Sancti Augustini, qui clarè in categoriâ ad aliquid relationem per omnia prædicamenta vagari demonstrat, ut patet ex dictis supra, & negando mi. cum sua probatione, quia relationes transcendentales non dicantur idè præcisè tales, quia per omnia vel per plura prædicamenta vagantur, sed etiam, quia sunt suis fundamentis identificatæ, hinc licet aliquæ per plura prædicamenta vagarentur, si tamen adhuc essent realitèr distinctæ, adhuc dicendæ sunt relationes prædicamentales. Sed ut proponam Achillem contrariæ opinionis, idè proba.

Arguitur Ex ratione: Si una relatio posset fundari super aliam, daretur processus in infinitum in relationibus realibus, sed hic ubique est vitandus, ergo. Probatur sequela ma. Quia paternitas secundum nostram sententiam fundat relationem similitudinis ad aliam paternitatem, & hæc e contra fundabit iterum aliam & ista etiam & sic in infinitum. R. negando ma. ad cuius probationem dico, quod paternitas erit quidem similis alteri paternitati, sed similitudo ista non erit iterum similis per aliam similitudinem, sed se ipsâ, unde dabitur status in secundâ relatione, quia istæ statim seipsis referentur & ratio est, quia una non potest sine alterâ conservari: quia quando fundamentum nequit esse sine termino ad quem refertur, relatio quâ refertur, non est ab ipso realitèr distincta.

Instatur: Licet similitudo unius paternitatis Titii ad paternitatem Caji non possit esse sine paternitate Caji, & paternitas Caji sine paternitate Titii, tamen potest esse similitudo istarum duarum paternitatum sine paternitate Socratis & Platonis, sed ad paternitatem Socratis potest fundare iterum aliam similitudinem, ergo responsio nulla. R. negando consequentiam, licet enim ibi esset adhuc similitudo, ex hoc tamen non sequitur, responsonem esse nullam, minus quod argumentum stare de processu in infinitum, quia ibi dabitur status, cum quâ cæteræ, quæ conciperentur conuenire in ratione fundandi & referendi, verbi gratiâ, duæ paternitates fundant relationem similitudinis inter se, si hæc similitudo conferatur cum alterâ quæ reperitur, in alias duas paternitates, ut est casus in argumento positus, seipsâ dicitur similis illi, & non aliâ superadditâ, quia si ulterius pergas, semper inuenies eandem rationem fundandi & referendi.

QUESTIO V.

An multiplicatis terminis multiplicentur etiam relationes?

Non controvertitur hic de pluribus terminis specie distinctis, quia sic certum
F. Amandi Hermann Logica.

videtur, quod quotiescunq; multiplicentur talitèr termini, multiplicentur etiam relationes; nam in eodem homine est alia relatio similitudinis, alia filiationis, alia æqualitatis, ex eo, quia in ipso reperiuntur diversi termini & diuersæ rationes fundandi & referendi eum ad aliud; unde potissima lis est de terminis eiusdem speciei, qui solo numero inter se distinguuntur, verbi gratiâ, utrum paternitas eadem Titii sit, quâ refertur ad Cajum, Sortem, Mavium & plures alios & alios Filios? an verò sint plures paternitates? Circa quam materiam duplex est sententia extrema: Prima est, Thomistarum post D. Thomam 3. p. q. 35. art. 5. quodl. 1. art. 2. & quodl. 9. art. 4. Cajetani, Soncinas, Ruvii, Javelli, Sanchez, & olim iam fuerat Henrici, qui omnes affirmant unam eandemq; relationem numero esse quâ refertur, verbi gratiâ, paternitas Titii ad Sortem, Cajum, Mavium &c. eandem relationem esse similitudinis, quâ rosa A refertur ad b. c. d. e. f. &c. Altera sententia est subretilis 3. d. 8. q. un. & suorum quem præter suos sequuntur Fonseca, Suarez, Blancus, Amicus, Hurtadus, Aversa, & plures Recentiores, qui omnes uno ore clamant, esse aliam & aliam relationem paternitatis, quâ Titius refertur ad Mavium ab eâ quâ refertur ad Sortem & Cajum &c. nec ullo modo talem relationum multiplicationem superfluere. Cum quâ sententiâ etiam tenendo in rei veritate nunc

Dico I. Quando relatio aliqua ex specificâ suâ ratione petit referre suum fundamentum ad plures numero terminos, non debet ea multiplicari, sed sufficit una. Hæc licet non sic proponatur à Scottis, non videtur tamen in re ab eis, doctrinâq; Scoti dissentire.

II. aliquando non multiplicatur.

Quare probatur Conclusio: Genus essentialitèr refertur ad plures species, & species ad plura individua, sed nec genus, nec species referuntur ad sua inferiora pluribus relationibus; ergo quando relatio aliqua ex particulari ratione petit plures essentialitèr terminos, sufficit una relatio: patet ma. ex supradictis, ubi asserui, nec genus Metaphysicum, nec Logicum, sicut nec speciem posse salvari sine pluribus inferioribus actû, vel potentiâ existentibus. Probatur mi. Quia si genus ad inferiora sua referatur pluribus relationibus, destruitur ipsa ratio generis, ergo probatur, quia si ibi plures essent relationes, quamlibet respiceret sub particulari specie; Sed sic quamlibet respiciendo non saluaretur ratio generis, ergo: probatur mi. quia ratio generis est, ut plures respiciat species, ita quod in unâ salvari non possit, ergo destrueretur ratio generis, quæ essentialitèr petit plures terminos non solum numero, sed etiam specie distinctos. Similitèr discurre de specie. Ex hinc confirmatur Conclusio. Totum dicit relationem dependentiæ ad partes, sed in toto sunt plures termini; ergo si particularis ratio obstat ad multiplicationem terminorum, non necessariò multiplicari debent relationes. Probatur mi. quia totum non modò unam, sed omnes respicit partes, sed qualibet pars habet rationem termini, ergo sunt ibi plures partes & consequentèr, si particularis aliqua ratio adsit ad multiplicationem terminorum, non necessariò multiplicari debent

I i debent